

PREFAȚĂ

„În perioada capitalismului premonopolist, datorită fiscalității mai reduse, respectiv nivelului mai scăzut al cotelor de impozit, contribuabilul putea plăti impozit atât în statul în care realiza venituri, cât și în statul său de domiciliu. În perioada actuală, datorită accentuării fiscalității, supunerea veniturilor la o dublă impozitare poate să influențeze negativ interesul pentru lărgirea schimbului economic dintre țări.”¹

Astăzi, mai mult ca oricând, suntem martorii procesului de dezvoltare și diversificare a relațiilor dintre state, în diverse domenii de activitate: comerț, cooperare în producție, cercetare științifică și tehnică, învățământ etc. Azi nu doar mărfurile trec hotarele țării producătoare în căutare de piețe de desfacere, dar și capitalurile, forța de muncă, cunoștințele tehnice și științifice, brevetele, informațiile. A crescut gradul de interdependență dintre economiile naționale, astfel încât nici țările cele mai dezvoltate și mai prospere nu ar mai putea progresa fără colaborarea cu alte țări fie la fel de dezvoltate, fie mai puțin dezvoltate.

Internaționalizarea economiei – trăsătură caracteristică a lumii contemporane – poate fi avantajoasă pentru toate țările, dacă ea se bazează pe respectarea independenței și suveranității naționale, pe neamestecul în treburile interne, pe avantajul reciproc și pe dreptul fiecăruia de a-și alege calea de urmat. Internaționalizarea economiei, în avantajul reciproc al părților, presupune înlăturarea unor obstacole, a unor restricții și flexibilitatea unor reglementări care să favorizeze dezvoltarea schimburilor

¹ Marieta Strugaru, „Convenții pentru evitarea dublei impuneri – instrumente de dezvoltare și diversificare a relațiilor economice, comerciale și culturale între țări”, Revista „Impozite și taxe”, *Tribuna economică*, nr. 3, 1997, p. 51.

comerciale dintre state, extinderea cooperării pe multiple planuri, transferul de tehnologii, efectuarea de investiții de capital în străinătate în condiții de deplină securitate etc.

Fiecare dintre formele în care se manifestă internaționalizarea economiei are o latură financiar-valutară. Aceasta conduce la realizarea de venituri și/sau la efectuarea de cheltuieli în străinătate; transferul de resurse financiare către beneficiari externi sau primiri de resurse din străinătate; antrenează perceperea de impozite și taxe de către stat sau face necesară renunțarea la asemenea drepturi.

Dubla impunere internațională constituie principala instituție juridică a dreptului fiscal internațional. Cercetarea acestei instituții a devenit necesară îndeosebi după obținerea independenței statului nostru, aceasta deoarece țara noastră, nefiind pregătită să supravegheze și să impună un număr atât de mare de întreprinzători privați, autohtoni și străini, a devenit o adevărată oază fiscală pentru speculanți și afaceriști veroși, ca și pentru firme străine cu mare experiență în materie de fraudă fiscală.

Fiscalitatea este un element important care arată eficacitatea economică a unei țări. În acest sens, înlăturarea obstacolelor fiscale pentru o bună dezvoltare a relațiilor internaționale comerciale este o preocupare constantă și primordială.

Dezvoltarea relațiilor de natură economică, financiară și de credit la nivel mondial impune o bună cunoaștere și înțelegere a reglementărilor existente în domeniul fiscal atât la nivel național, cât și internațional. Circulația transfrontalieră de persoane și capitaluri se intensifică. Drept urmare, în practică apare tot mai des fenomenul cunoscut în literatura de specialitate sub denumirea de dublă impunere internațională. Apare situația când venitul sau capitalul persoanei fizice sau juridice sunt susceptibile de a fi impozitate, atât sub auspiciile normelor fiscale străine unde a fost realizat venitul sau capitalul, cât și în statul unde contribuabilul este rezident sau are domiciliul de bază. Contribuabilul riscă deci să fie impozitat de două ori pentru același venit: impunerea în statul A pe veniturile

provenite din acest stat, și impunerea acelorași venituri în statul B al cărui rezident este. Dubla impunere internațională împiedică astfel schimburile economice între state.

Atât specialiștii în drept fiscal internațional, cât și economiștii recunosc efectele negative ale fenomenului dublei impunerii. Ei consideră necesar să depună toate eforturile în vederea atenuării efectelor sale și, în cele din urmă, a dispariției fenomenului vizat.

Trebuie prevenit fenomenul de dublă impunere, adică perceperea simultană a unui impozit de aceeași natură, de la aceeași persoană, de către două state diferite. Eliminarea dublei impunerii este urmărită pentru motive morale și, îndeosebi, pentru motive economice. Pe de o parte, dubla impunere internațională conduce la o repartizare injustă a sarcinilor fiscale asupra contribuabililor. Pe de altă parte, ea constituie un obstacol important în dezvoltarea comerțului, adică a schimbului de bunuri și servicii, a mișcărilor de capital, de tehnologii, de persoane și de investiții internaționale, fiind un obstacol în dezvoltarea relațiilor economice între țări.

O problemă devenită de importanță actuală, odată cu declararea independenței statului nostru, este aceea de studiere a modalităților și metodelor existente pentru evitarea dublei impunerii, precum și participarea nemijlocită a Republicii Moldova la limitarea și combaterea fenomenului de dublă impunere internațională: prin instrumentele juridice interne (unilaterale), dar și prin instrumentele juridice externe (internaționale), constând în convenții pentru evitarea dublei impunerii. Eliminarea sau, cel puțin, limitarea fenomenului dublei impunerii este o condiție importantă în extinderea relațiilor comerciale și cooperării economice, tehnicoștiințifice și culturale internaționale. Riscul de dublă impunere este, evident, amplificat de dezvoltarea operațiunilor internaționale. Pentru a elimina acest fenomen, sunt încheiate acorduri internaționale care atribuie unui stat sau altuia dreptul de impunere a unui venit.

În cadrul cercetării s-a pus în evidență instituția dublei impunerii care ar rezulta din aplicarea diferitor legislații fiscale, pentru aceeași

perioadă, pentru aceleași venituri dobândite de aceeași persoană fizică sau juridică. Lucrarea de față își propune să prezinte această instituție din cadrul relațiilor fiscale internaționale: definirea cât mai exhaustivă a fenomenului dublei impunerii, cauzele apariției ei, temeiul juridic pe care se sprijină, efectele scontate, mecanismele de evitare a dublei impunerii, precum și participarea Republicii Moldova la limitarea și combaterea fenomenului de dublă impunere internațională (problemă devenită de importanță actuală odată cu declararea independenței statului nostru) atât prin instrumente juridice interne (unilaterale), cât și externe (internaționale), constând în convenții pentru evitarea dublei impunerii.

La studierea acestei instituții s-au cercetat legislația internă (Codul fiscal al Republicii Moldova, Regulamentul cu privire la modul de divizare a veniturilor obținute de către nerezidenți din surse din Republica Moldova și a veniturilor obținute peste hotarele ei etc.), legislația străină (Codul General al Impozitelor din Franța, Circulara comitetului elvețian referitoare la impunerea persoanelor fizice domiciliat în străinătate și care exercită o activitate pentru Confederație sau alte instituții publice elvețiene, din 14 iunie 2000, etc.), tratate internaționale (Convenția Model al Organizației pentru Cooperare și Dezvoltare Economică cu privire la impozitele pe venit și impozitele pe capital (*Convenția Model OCDE*) asupra modului de impunere a veniturilor și a averii, Convențiile încheiate de Republica Moldova cu diferite state – Rusia, Azerbaidjan, Kazahstan, Lituania, Letonia, Polonia etc.).